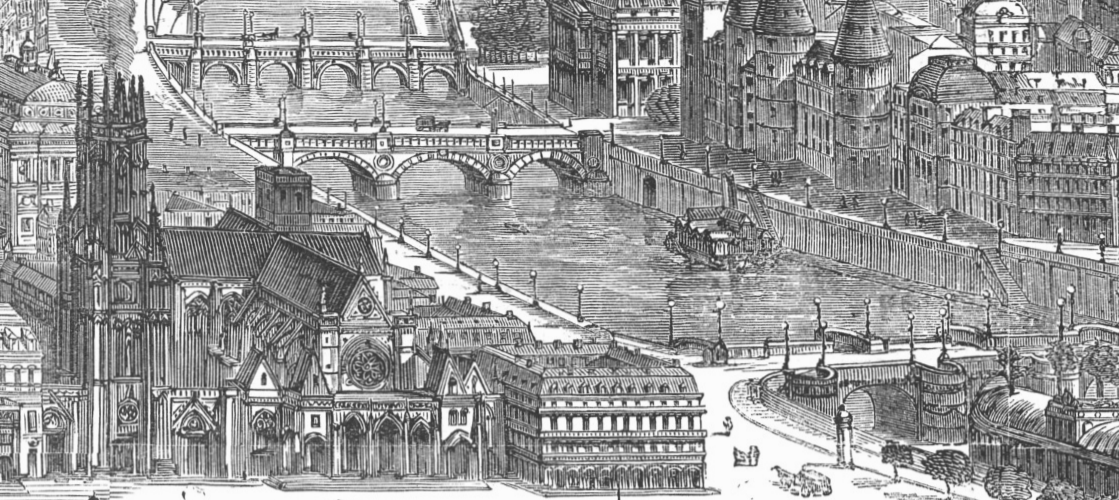

L'affaire Dreyfus

een lecture-recital door

Ellen Valkenburg, sopraan
Maurice Lammerts van Bueren, piano

L'AFFAIRE DREYFUS

Ellen Valkenburg & Maurice Lammerts van Bueren *lecture-recital*

Gabriel Fauré

Prison

Vincent d'Indy

Lied maritime

Charles Bordes

La ronde des prisonniers

Alfred Bruneau

Uit: Six chansons à danser

- La Gavotte

- La Sarabande

Camille Saint-Saëns

Nocturne

Edvard Grieg

Gentlemen-Rankers

Claude Debussy

Trois Chansons de Bilitis :

1. La flûte de Pan 2. La chevelure

3. Le tombeau des naïades

Ernest Chausson

3 Lieder de Camille Maclair, opus 27:

1. Les Heures

2. Ballade

3. Les couronnes

Jules Massenet

Quelques chansons mauves:

I. En même temps que ton amour

II. Quand nous nous sommes vus pour
la première fois

III. Jamais un tel bonheur

Maurice Ravel

Deux épigrammes de Clément Marot:

- D'Anne qui me jecta de la neige

- D'Anne jouant l'espinette

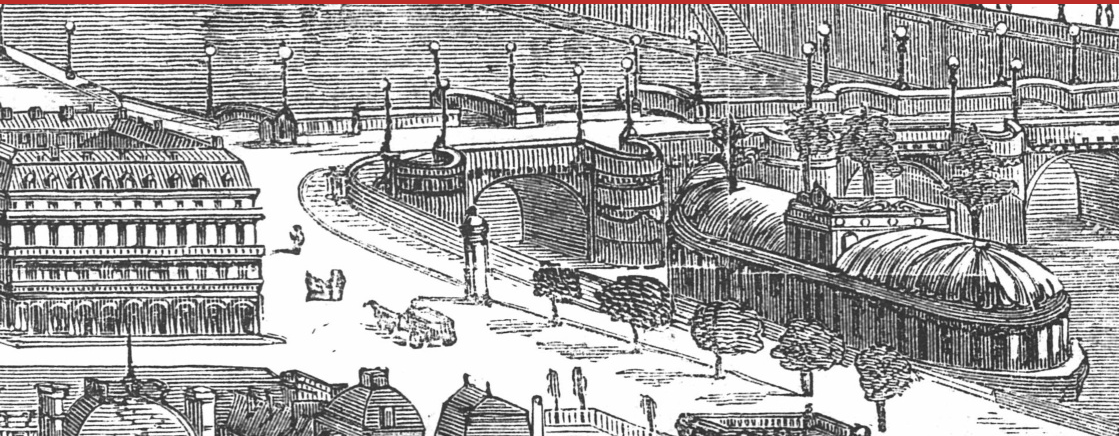
Gabriel Fauré

Deux mélodies, opus 87:

- Le plus doux chemin

- Le ramier

Crépuscule

Tijdens hun zoektocht naar een vervolg van hun succesvolle project 'Les Apaches', dat zelfs leidde tot een interview in de Volkskrant, stuitten Ellen Valkenburg en Maurice Lammerts van Bueren op de beroemde Dreyfus-affaire. Toen zij ontdekten dat deze geschiedkundige en politieke gebeurtenis een enorme impact had op de Parijse muziekwereld, besloten zij dieper in de materie te duiken. Zij werden op geschiedkundig vlak bijgestaan door historicus Jelle Lammerts van Bueren, die als promovendus verbonden is aan de Universiteit Utrecht.

Op muzikaal gebied leverde de zoektocht een schat aan prachtig liedrepertoire op. Tijdens dit lecture-recital zullen Ellen en Maurice het publiek aan de hand van het verhaal van deze affaire langs deze - grotendeels onbekende! - liederen leiden.

De cd 'Les Apaches' werd geprezen in meer dan 10 recensies! Ook van 'L'affaire Dreyfus' zal in het voorjaar 2026 een cd-album verschijnen. Enkele quotes over de cd 'Les Apaches':

"Het duo is optimaal op elkaar ingespeeld en gaat helemaal op in sfeer- en tekstbeleving. Stem en instrument zitten ook qua kleuring en frasering op één lijn. Ze communiceren hun enthousiasme voor deze bijzondere liederenschat met een gedrevenheid die in haar spontaniteit overrompelend overkomt."

- Maarten-Jan Dongelmans, De Gelderlander

"Sopraan Ellen Valkenburg beschikt over een ranke, beweeglijke zangstem die uitermate geschikt is voor Frans liedrepertoire van rond de vorige eeuwwisseling. En haar partner op piano, Maurice Lammerts van Bueren, doet niet voor haar onder. Samen vormen ze een ijzersterk team (...)."

- Rudolf Nammensma, Dagblad van het Noorden

"Les Apaches is een cd die plezier, troost en mooie dromen biedt."

- Hein van Eekert, Klassieke Zaken

Lees hier meer over L'affaire Dreyfus

J'accuse...!" Het is misschien wel een van de beroemdste quotes uit de Franse geschiedenis, geuit naar aanleiding van de zogenaamde 'L'affaire Dreyfus'. Maar waar ging deze Dreyfus-affaire nu precies over? En wat heeft deze gebeurtenis in hemelsnaam te maken met een liedrecital?

De Dreyfus-affaire was een politieke en gerechtelijke crisis in Frankrijk aan het eind van de 19e eeuw. Het draaide om Alfred Dreyfus, een Joodse kapitein in het Franse leger, die in 1894 ten onrechte werd beschuldigd van hoogverraad. Toen er bewijs opdook waaruit bleek dat Dreyfus onschuldig was en dat de werkelijke spion, Ferdinand Walsin Esterhazy, beschermd werd door de legerleiding, veroorzaakte dit een enorme tweedeling in de Franse samenleving. Ondanks het bewijs werd Dreyfus aanvankelijk niet vrijgesproken, terwijl Esterhazy vrijuit ging.

De affaire verdeelde Frankrijk in twee kampen: de zogenaamde dreyfusards, die in Dreyfus' onschuld geloofden en antisemitisme en corruptie in het leger en bij de overheid aan de kaak stelden, en de anti-dreyfusards, die Dreyfus bleven beschuldigen en het leger steunden. Prominente figuren zoals de schrijver Émile Zola, die de beroemde open brief "J'accuse...!" publiceerde, speelden een cruciale rol in de verdediging van Dreyfus.

Uiteindelijk werd Dreyfus in 1899 opnieuw berecht en hoewel hij wederom schuldig werd bevonden, kreeg hij gratie. Pas in 1906 werd hij volledig gerehabiliteerd en kreeg hij zijn militaire rang terug.

De Dreyfus-affaire had een diepe impact op de Franse samenleving en politiek, en benadrukte de kwesties van antisemitisme, gerechtelijke dwalingen en de macht van het leger in Frankrijk. Weinig mensen weten echter dat de Dreyfus-affaire ook van grote invloed was op de muziekwereld. Het verdeelde componisten in verschillende kampen en beïnvloedde hun compositiestijlen. Zo sprak Edvard Grieg, de Noorse componist, zich bijvoorbeeld uit tegen de onrechtvaardige behandeling van Dreyfus en annuleerde hij uit protest een concerttournee in Frankrijk. Deze actie, waarmee hij zijn carrière en reputatie in Frankrijk riskeerde en die hem zelfs dreigbrieven opleverde, toonde zijn solidariteit met de dreyfusards. Griegs protest illustreert hoe artiesten hun invloed gebruikten om misstanden aan de kaak te stellen.

Naast Grieg waren er nog vele andere componisten betrokken aan beide zijden. Er was reuring volop: zo had je de twee rivaliserende scholen, de Schola Cantorum en het Conservatoire, die ruzieden over de muzikale weg die Frankrijk moest inslaan. Niet alleen muzikale argumenten speelden daarbij een rol, ook politieke invloeden wogen zwaar. En dan had je nog de 'onafhankelijken', die liever geen partij kozen. Zij riepen vooral op tot verzoening.

Aan de hand van het verhaal van de Dreyfus-affaire hoort u liederen die geschreven zijn in deze periode. De tien componisten die de revue passeren speelden allen een rol in deze muzikale strijd: Gabriel Fauré, Vincent d'Indy, Charles Bordes, Alfred Bruneau, Camille Saint-Saëns, Edvard Grieg, Claude Debussy, Ernest Chausson, Jules Massenet en Maurice Ravel.

